

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem qua apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam varius est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in sinistrum oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo reses primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposita: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latior ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos communistrat, unum sinistram, eundemque magnum, proceriusque extuberantem; alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio ue parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quam enim uentriculi dorsi uertebrae, ipsaeque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respiciunt, ac sedem quam sortitur sese utrunque adaptat, posterior ipsius regio introsum quasi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus est corpore auulsus inflatusque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistrae uentriculi partis sede ob hoc constituit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, communè ue cum ipso corpus fieri potuit. Et quanquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emittatos ad intestina transmittens (unde etiam *πύλωρος* Graecis, nobis autem ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede constituit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitrat, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim sat erat mutuo è directoque haec orificia inuicem (ne occlusus cibos adhuc immutatus è uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius à superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explanari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praelugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explanatque: quare etiam primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsosque adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur. Praeterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infrà è contrario, rarius magnū, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quanquam sanè non adeo angustum sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quandoquidè non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excretum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Cilianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestat, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffuturatus est. Illa nanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa à patricio Veneto patricio suo, ut compitor orationis, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissimè, ut suauius tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit. Constat igitur in se

Orificiorum
non par am-
plius.

Lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius asseclae glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse asseruantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine examines uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uenae ramus illi subtenitur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificij claudat arctetur, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae stringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquarum uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunductur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quamquam non desint, qui solis libris edocti, suoque arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribunt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id *πύλωρος* ianitoremque appellant. Porro (quod nullo animaduertisse plurimū admiror) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantiorē instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentes: quae quidem inter dissectandum integro adhuc uentriculo tactu percipiuntur, aperto autem in uersosque in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi ue finem & duodeni intestini originem commōstrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaque omnino quam uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturque, & dein fortassis, ut quū ora cōstringuntur huius extuberantioris particulae introsum cōnientis occasio- ne citius arctentur ocludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies lae- uis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concauitas: si modò duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer contractus reperiatur, ostendit, intestinorum & uesicae cauitati respon- dens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctū colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Ceterum ut in obeforum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitatibusque abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantiū anima- lium omnis delusos, idque quum bouum pinguiū deuorant: ut exta effinxisse arbitrator. Quan- titas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicae modo infletur, haudquaquam mira- beris tantam ciborum uim uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, cōstrictioraque uiuitur, quamlibet exi- guum multum ue sit quod continet, totum id undique complexitur, nullam uacuum sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere co- gatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranacea, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. Constat enim uentriculus duabus latissimisque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachi, neruosa membranaque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestino- rum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachi tunica modicè differt, quod duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculū decidunt, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euassisset. atque idcir- co tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicae pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ipsidemque plurimis donatur fi- bris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutus

Glandosa ca-
ro non procul
ab inferiori o-
rificio distans.

Protuberans
uentriculi in-
terioris sub-
stantia.

Ventriculi su-
perficies.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
formetur tuni-
cis.